

24.2.34 H 74057

Poštnina plačana v gotovini

Cena 2 Din

OPERA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALISCA V LJUBLJANI 1933/34

VILJEM TELL

Premijera 8. februarja 1934

IZHAJA ZA VSAKO PREMIJERO

UREDNIK: M. BRAVNIČAR

Dežnike - nogavice

KUPITE

najugodnejše

v trgovinah tovarne

VIDMAR

LJUBLJANA: Pred Škofijo 19
Prešernova ul. 20

BEOGRAD: Kralja Milana 13

ZAGREB: Jurišičeva ul. 8!

Lastni izdelki!

Ogroma izbira!

Tovarniške cene!

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Izhaja za vsako premijero

Premijera 8. februarja 1934

Gioachino A. Rossini: „Viljem Tell“

»Viljem Tell« je zadnja Rossinijeva opera. Prva njena uprizoritev je bila v Parizu l. 1929., eno leto po Auberjevi »Nemi iz Portici« in dve leti pred Meyerbeerjevim »Vražjim Robertom«. S temi deli je bila ustvarjena velika francoska opera. Rossini je bil takrat na višku svoje slave, poln domislekov in sveže življenske moči, star komaj 37 let. V tem trenutku pa se je zgodilo nekaj nepričakovanega: Rossini je odložil pero in silno plodoviti skladatelj ni napisal nobene opere več. V prostovoljni stvariteljski abstinenci je živel polnih 39 let. Da ni bilo o izčrpanosti nobenega govora, dokazuje njegova »Stabat mater«, ki jo je zložil kot zadnjo cvetko svojega velikega talenta 18 let po »Viljemu Tellu« v 55. letu starosti. Svojim prijateljem je včasih razložil in utemeljil svoj korak s trditvijo, da je dosegel vse, kar je hotel. Postal je kralj skladateljev in ker sebe ne more prekositi, je boljše, da preneha s skladanjem. Rossini je ustvaril s »Tellom« umetnino, ki je močno vplivala na razvoj takratne opere. Njegovo zadnje operno delo razodeva povsem nove poteze v umetniku, ki smo ga bili vajeni do takrat. Če bi ne odložil peresa, bi to delo bilo začetek nove slavne dobe v njegovem življenju. Beethoven mu je rekel pri obisku na Dunaju: »Kolikor časa bodo peli italijanske opere, toliko časa bodo peli vašega »Brivca«. Pišite vedno samo komične opere, v teh ste velik.« Ampak če bi Beethoven slišal »Viljema Tella«, bi mu gotovo pristavil, da je v resni operi prav tako velik. V svoji zadnji operi je dosegel najvišjo stopnjo popolnosti. O manirah iz prejšnjih del ni v »Tellu« niti sluha. Odlike tega dela so melodično bogastvo, skrbna izpeljava celote ter jasnost in jedrnatost francoskega sloga.

Opero »Viljem Tell« je spremljala v prvih letih čudna usoda. Igrali so jo po evropskih mestih v najrazličnejših predelavah in naslovih, tako n. pr. v Nemčiji pod imenom »Andrej Hofer« v Lichtensteinovi predelavi (po neki angleški operi »Hofer, the Tell of Tirol«). V Rusiji so izvajali »Tella« z naslovom »Karl »Drzni«. V tej izdaji je bil Karl Drzni Gessler, Viljem Tell pa Rudolf Doppegguggel. Tekst je ostal po večini neizpremenjen. Tudi v Parizu so igrali »Tella« sedem let po premieri v pre-

delani obliki s podloženim novim tekstom pesnika Romanija, in sicer pod naslovom »Vallace, škotski junak«. Vse te izpremembe in predelave so napravili pod pritiskom cenzure. V originalu so začeli izvajati »Tella« šele potem, ko je bila oblastno dovoljena borba za svobodo.

Libreto za »Tella« sta napisala Štefan de Jouy in Hipolit Bis. Prvi je bil plodovit francoski dramatik, ki je napisal librete tudi za Spontinijeve opere »Vestalka« in »Ferdinand Cortez«, za Rossinija pa že prej »Mojzes v Egiptu«, drugi pa je manj znani francoski gledališki pisatelj, ki je ostal potomcem v spominu le po zaslugi Rossinijevega »Viljema Tella«.

*

Rossini je napisal v osemnajstih letih 40 oper. Domisleke je iztresal kakor iz rokava; komponiral je hitreje, kakor drugi prepisovali, pisal je hitreje, kakor drugi čitali. Nekoč je rekel: »Če bi mi komponiranje delalo količkaj truda, bi ne postal skladatelj.« Prve njegove stvari niso sprejeli z odobravanjem. Kmalu pa je potisnil s »Tancredom« in »Italijanko v Alžirju« v senco vse takrat živeče italijanske operne skladatelje. Čez noč je postal slaven v vsej Italiji. Znameniti impresario Domenico Barbaia je prišel v Bologno in sklenil z Rossinijem osemletno pogodbo. Angažiral ga je v Neapel za 12.000 frankov letno in pravico do deleža (za tiste čase ogromna plača) s pogojem, da mu napiše vsako leto tri opere. Neapolitanska opera je bila v tistem času na višku in brez konkurence. Pri njej so bili najslavnejši svetovni pevc. Rossini je bil takrat star 19 let. Zaljubljen se je v znamenito primadono Isabelo Colbran, ki je postala pozneje njegova žena. Vse glavne vloge je pisal za njo. Rossini in Colbran sta skupno delovala v Neaplu pet let. Ko je prvič komponiral za Rim je nastala največja umetnina italijanske buffo opere »Seviljski brivec«. To opero je napisal v dvanajstih dneh. Rimski publiki delo ni bilo všeč in imenovali so ga posmehljivo »il tedesco« (Nemec), ker so imeli o glasbi občutek, da je pisana preveč učeno. Kmalu pa je tudi »Brivec« začel ugajati in nastopil je zmagoslavno pot po vsem svetu. Iz Rima je šel Rossini v Neapel, Benetke, spet v Rim, nato v Milan itd. Znameniti skladatelj je pisal opere eno za drugo. Barbaia je poslal svojo trupo na Dunaj, istočasno je poklical iz Dresdena skladatelja »Čarostrelca« Weberja. Uspeh italijanske opere in Rossinija na Dunaju je bil velikanski. Rossinijevo trimesečno bivanje na Dunaju je njegovo slavo razširilo po vsej Evropi. Iz Dunaja je šel v London, iz Londona v Pariz, ki je postal njegova druga domovina. Po »Viljem Tellu« je odložil pero, ločil se je od svoje žene, začel ljubavno razmerje s svojo poznejšo drugo ženo Olympijo Pelissier in postal borzijanec. Štirideset let je živel trgovskim špekulacijam. V svojem razkošnem stanovanju je sprejemal umetnike, ministre, vladarje in finančnike. Gledališča sploh ni več obiskoval, večinoma je bil doma in prirejal vsako soboto družabne večere s koncertom in imenitno

večerjo, za katere je navadno sam sestavljal kuhinjske recepte. Rossini je bil namreč tudi velik kulinarčni umetnik, in poleg oper je zapustil tudi mnogo receptov, ki so še danes upoštevani v francoski kuhinji.

Rossini je doživel Meyerbeerjevo zmago, Verdijev vzpon in Wagnerjev boj. Zanimal se je za vse nove pokrete v glasbi in jih motril kakor nesmrtnik iz Olimpa. Zadnja leta je bil bolehen, silno nervozen in babjeveren. Bal se je smrti, petka in številke 13, in kakor se je pozneje izkazalo je bil njegov strah utemeljen. Umrl je 76 let star, v petek 13. februarja 1868. na svojem selskem posestvu v Passy, torej istega leta, ko so bile prve izvedbe Wagnerjevih Mojsrskih pevcev, Brahmsovega Nemškega requiema, Brucknerjeve prve simfonije in istega leta, ko je Verdi delal na svoji »Aidi«.

Vsebina

I. dejanje. Idilična vas Bürglen ob Vierwaldstaetskem jezeru v Švici. Vaščani krasijo med veselim petjem tri koče za novoporočence. Ribič zapoje v čolnu ljubavno pesem. Vsi, tudi Viljem Tellova žena Hedviga in njegov sin Gemmy, so pri opravi, le Viljem Tell je zamišljen in premišljuje, kako bi rešil domovino Gesslerjevega tiranstva. Starešina Melchthal pride v spremstvu svojega sina Arnolda, da bi blagoslovil poročne pare in opomni svojega sina, naj sledi vzgledu drugih, da bi se kmalu poročil. Ko ostane Arnold sam, potoži svojo srčno bol. On ljubi Matildo Habsburško, ki ji je nekoč rešil življenje. Radi nje je postal tudi nezvest svoji domovini, ker je stopil v cesarjevo službo. Sram ga je lastnega izdajalstva, zato sklene osvoboditi se vseh vezi, ki ga odtujujejo zvestobi do domovine. V tem pa naznanijo rogovi prihod cesarjevega namestnika Gesslerja in Matilde Habsburške. Arnold jo želi videti še poslednjikrat, Tell ga pregovori in opomni, da mora pomagati v boju za osvoboditev domovine. Končno zmaga pri Arnoldu čut dolžnosti nad ljubeznijo do Matilde. Ljudstvo se zbira, svatovska povorka nastopi in stari Melchthal blagoslovi ženine in neveste. Rogovi zopet opomnijo na Gesslerja in Tell povzame besedo za osvoboditev dežele. Ko opazi, da se je Arnold odstranil, mu sledi. Medtem pribeži pastir Leuthold in prosi rešitve. Ubil je cesarjevega hlapca, ki je hotel omadeževati njegovo hčerko, zato ga sedaj zasledujejo. Ribič nima poguma prepeljati ga s čolnom čez jezero, ker se bliža nevihta. Tell pa se ne straši nevarnosti in reši pastirja Leutholda. Gesslerjev zaupnik Rudolf je videl, da je zasledovancu uspelo pobegniti in zahteva, da mu povedo ime Leutholdovega rešitelja. Stari Melchthal noče izdati imena, zato ukaže Rudolf vojakom zvezati in odvesti starčka, vas pa zažgati. Neoboroženi kmetje so brez moči proti vojakom.

2. dejanje (1. slika). Gozd. Matilda se je umaknila iz lovske družbe in poje (romanca) o svoji ljubezni do Arnolda.

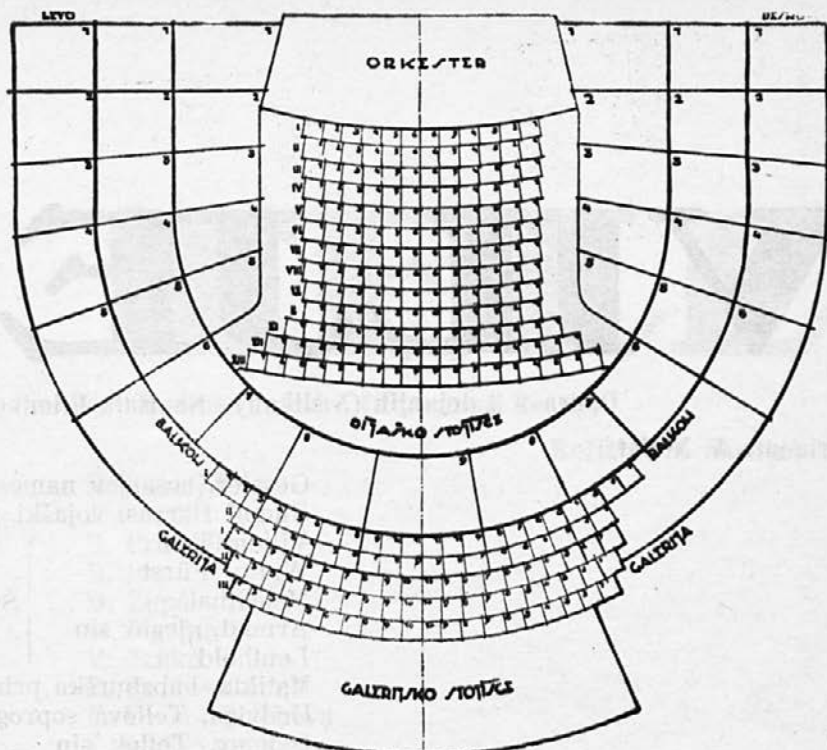
Ko pride ta, mu Matilda odkrito prizna ljubezen in oba se dogovorita, da skleneta še istega dne proti večeru zakon v grajski kapeli. Tell in Walter Fürst se bližata, Matilda pa se odstrani. Oba spomnita Arnolda njegove dolžnosti in obljube, on pa jima odgovori, da je rešitev domovine možna samo pod cesarjevo zastavo, ker ni med ljudstvom sloge. Arnoldu sporočita, da je postal njegov oče Melchthal žrtev tiranove jeze, tedaj se s prepričanjem pridruži zaveznikom in vsi prišejejo zvestobo in borbo za osvoboditev domovine izpod suženjskega jarma.

(2. slika.) Na Rütliju. Ponoči se tajno zberejo pod vodstvom Tella, Walterja in Arnolda moške iz vseh treh kantonov Unterwalden, Švic in Uri k zaroti za osvobojenje izpod jarma Habsburžanov.

3. dejanje. Na trgu v Altdorfu, kjer se pripravljajo na praznovanje stoletnice pripadanja pod Habsburžane. Gessler pride s svojim spremstvom. Na visok drog je dal Gessler obesiti svoj klobuk kot simbol vlade Habsburžanov in ljudstvo se mora mimogrede klanjati temu klobuku in tako dajati izraza svoji zvestobi. Vojaki prisilijo Švicarke, da plešejo z njimi. Tell pride s svojim sinom Gemmyjem in noče pozdraviti Gesslerjevega klobuka, zato ga zvežejo. Tell prišepne Gemmyju naj zbeži od tod, da bi dal s kresom znamenje za pričetek punta. Gessler pa zadrži Gemmyja in ukaže Tellu, da odstreli z dečkove glave jabolko, če pa tega ne bo storil, bo moral umreti tudi njegov sin. V skrbi za sina se Tell toliko premaga, da prosi Gesslerja, kleče za milost, vendar brez uspeha. Otrokova neustrašenost pa vlije Tellu novega poguma in oče odstreli jabolko s sinove glave, nato pa duševno izčrpan omedli. Ko se Tell zruši, mu pade puščica, ki jo je pred strelom skril pod obleko na tla. Gessler zasluti, kaj je Tell nameraval in ta mu pove v obraz, da bi bil z drugo puščico ustrelil njega, če bi pri strelu na jabolko zadel svojega sina, zato Tella odvedejo, da bi ga čez jezero odpeljali v ječo. Matilda pride in se zavzame za Gemmyja, Tella pa odvedejo kljub prošnjam in njenemu svarilu.

4. dejanje. Skalnata soteska ob jezeru. Tellova žena Hedviga hoče vsa obupana in žalostna k jezeru, čez katero pečejo v najhujšem viharju Tella v ječo, ženske pa jo zadrže in tolažijo. V tem čolnu je tudi Gessler. Gemmy pride z Matildo, ki skuša osvoboditi tudi Tella. Gemmy odide in zažge očetovo hišo kot kres, v znamenje za pričetek vstaje. Leuthold pride s poročilom, da je čoln že blizu. Ženske zro na jezero in vidijo, kako skoči Tell nenadoma s čolna na obrežje in se tako reši. Na begu pred Gesslerjem in vojaki prihitijo Tell v sotesko. Ženske se skrijejo, a ko se Gessler prikaže, ga Tell s skalnate višine ustrelji. Mrtvega Gesslerja odnesejo. Vojaki zbežijo, Walter Fürst se bliža z uporniki. Tudi Arnold pride s svojimi in sporoči, da je že padla ponosna trdnjava v Altdorfu. Nevihta se je podela, ledeniki zažarijo v solnčnih žarkih, ljudstvo pa pozdravi zarjo svobode.

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V DRAMI

Kaj je lepota, katera osvaja, očara smrtnika od najnižjih delavskih vrst, do mogočnih kron, prestolov?

Lepota je najkрасnejša cvetlica, s katero more mati priroda o'dariti ženo, katere sveta d'lež ost je, vzgajati in negovati to cvetlico.

Ko se neguje, vzgaja ta divna cvetlica? Ne mogoče z raznimi pudri, suhimi, mastnimi šminkami: nasprotno, tisto je pokončevanje prave lepote. Lepota rabi pravih

in. vegetalnih tvarin, katere delujejo, hranijo, ne pa sušijo. Za zvečer uporabljajte **Uran kremo** mastno, zjutraj izperite z ml'čno vodo ter z **Uran Zoraida milom** nakar takoj namažite z **Uran Zoraida kremo** dnevno, nato z **Uranovim Zoraida pudrom**, ki je lahek, ne tožen, kakor prašek cvetlice. Ne samo, da lice po masaži z **Uran kremo** nočno, **Zoraida kremo** dnevno ter **Zoraida**

pudrom, postane divno, cvetoče, mladostno, iz katerega diši kipeče zdravje, ampak ta edin' tveni preparat naredi kožo baržunasto, mehko, marmornato gladko.

Uran krema nočna, Uran Zoraida krema dnevna, ter Uran Zoraida milo so edina nedos'g'ljiva polepš'ila moderne žene, valed tega bi morali **Uran krema** nočna, **Uran Zoraida krema** dnevna, **Uran Zoraida puder** in **Uran Zoraida milo**, krasiti njeno psiho.

Parfumerija Uran, Ljubljana

VILJEN TELL

Opera v 3 dejanjih (5 slikah). Načisala Etienne (Jouy) Polit Bis. Prevedel M. Rus. Uglasbil Gioacchino Rossini.

Dirigent: A. Neffat.

Režiser: M. Skrbinšek.

Gessler, cesarjev namestnik Šv.	M. Pugelj k. g.
Rudolf Harras, vojaški vodja (A)	J. Gostič
Viljem Tell	R. Primožič
Walter Fürst	M. Rus
Melchthal	D. Zupan
Arnold, njegov sin	Št. Marčec
Leuthold	V. Janko
Matilda, habsburška princesa	Z. Kunčeva k. g.
Hedviga, Tellova soproga	F. Bernot-Golobova
Gemmy, Tellov sin	I. Ribičeva
Ribič	S. Banovec

Kmetje iz Švica, Unterwaldna in Urija. Plemiči, plemkinje, vojaki in straža Gesslerja. Lovci. Lokostrelci. Tirolci in Tirolstvo.

Blagajna se odpre ob pol 20.

Parter: Sedeži I. vrste	Din	42—
II. - III. vrste	"	37—
IV. - VI.	"	33—
VII. - IX.	"	28—
X.	"	26—
XI.	"	26—
Lože Lože v parterju	"	140—
I. reda 1-5	"	140—
6-9	"	160—

Dodatni ložni sedeži	Din	22—
Parterju	"	27—
Balkon: I. vrsta	"	27—
II. "	"	23—
III. "	"	18—
I. balkon	"	20—
II. "	"	10—

Stek ob 20.

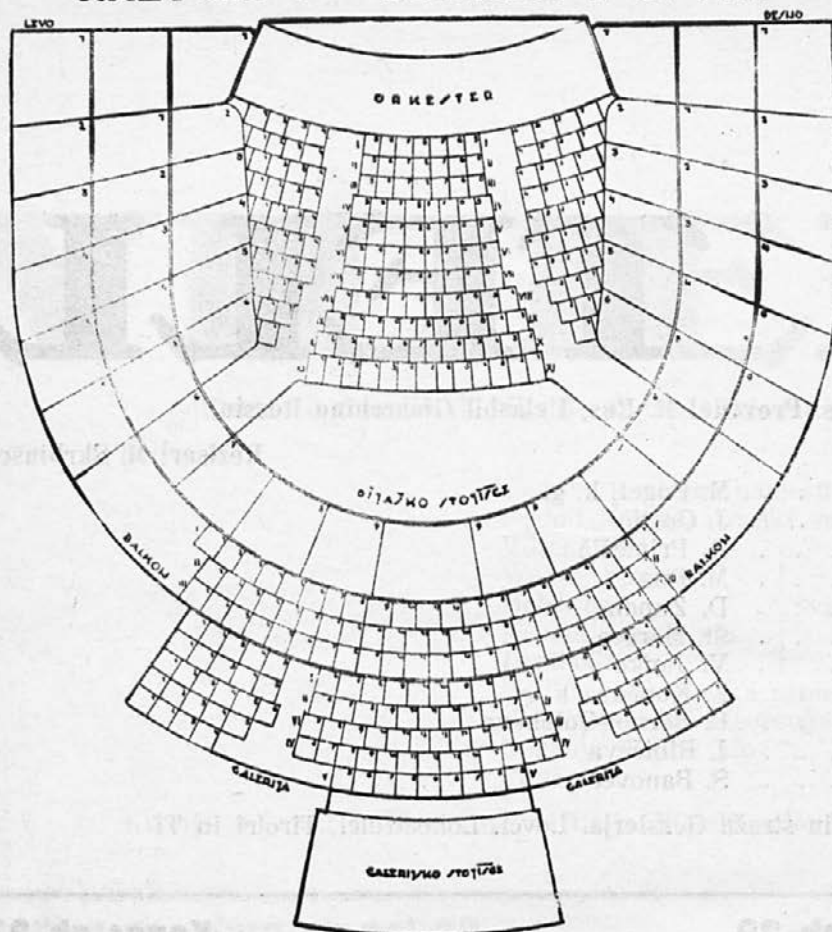
Konec ob 23.

Galerija: Sedeži I. vrste	Din	14—
II. "	"	13—
III. "	"	13—
IV. "	"	10—
V. "	"	10—
Stojišče	"	3—
Dijaško stojišče	"	7—

Predpisana taksa za penzond je vračunana v cenah

VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagovarnem gledališču od 10. do pol 1. in od 3. do 5. ure

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V OPERI

Po predstavi

v kavarno

NEBOTIČNIK

Dnevno koncert popoldan in
zvečer do 1 1/2 ure zjutraj
Pivo - Izbrana vina
Topla in mrzla jedila

Priporoča se Vam

„SLAVIJA“

JUGOSLOVANSKA ZAVAROVALNA BANKA D. D.
V LJUBLJANI

za zavarovanje

proti oškodovanju vsled požara, eksplozije, kraje, toče, nesreč i. t. d. na zgradbah, opremi, tvornicah, avtomobilih kot tudi na lastnem telesu in življenju

Podružnice: Beograd, Sarajevo, Zagreb, Osijek, Novi Sad, Split

Glavni sedež: Ljubljana, Gosposka ulica 12

Telefon števil. 2176 in 2276

Knjigarna

Učiteljske tiskarne v Ljubljani

Francišškanska ul. 6

Podružnica:

Maribor

Tyrševa ulica 44

Ima v zalogi vse slovenske leposlovne, znanstvene in šolske knjige, mnogo hrvatskih, srbskih, francoskih, angleških, italijanskih del ter velika izbira nemških leposlovnih in znanstvenih knjig. Razna učila za šolo in dom. Naroča vse jugoslovanske, slovanske, nemške, francoske, angleške in italijanske revije. Velika izbira muzikalij za vse instrumente kakor tudi klavirskih izvlečkov za petje in klavir. Velika izbira modnih časopisov.

**Samozavesten,
prikupen nastop
na družabnih prireditvah**

edinole v

PEKO

čevlju

